

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

R A D O M

1. Nazwa

DOM OFICERSKI DLA 12. RODZIN

2. Czas powstania

1927-1928 r.

4. Adres

ul. Malczewskiego 20

nr ewidencyjny działki 16/18

nr księgi wieczystej

5. Przynależność administracyjna

województwo mazowieckie

powiat

radomski

gmina

m. Radom

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°24'22.5" E: 21°09'06"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

8. Właściciel i jego adres

Własność prywatna

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Formy ochrony

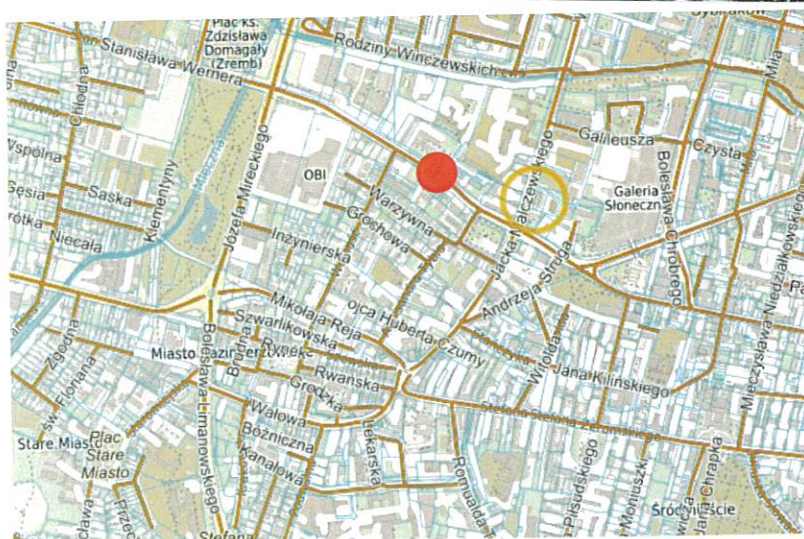
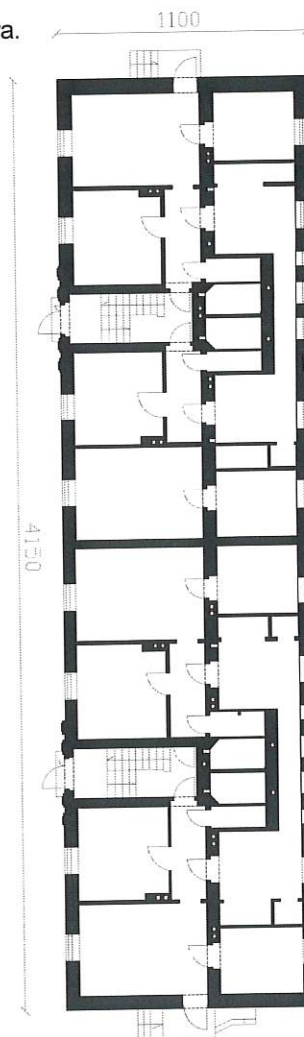
Położenie na terenie zabytkowego
układu architektoniczno-
urbanistycznego miasta Radomia –
nr rej. 410/A/89 z 14.09.1989

11. Materiały graficzne

Fot. 1. Elewacja frontowa.

0 1 2 3 4 5 6 7m

Plan orientacyjny 1:25 000
<https://polska.e-mapa.net/>

Problematyka zakładania koszar radomskich związana jest z lokacją oddziałów regularnej armii koronnej w Radomiu w 1792 r., rozmieszczonych w domach mieszczan radomskich i chłopów wsi miejskich. Po utworzeniu w 1815 r. Królestwa Polskiego, Radom został wytypowany na stałe miejsce stacjonowania 2 Kompanii Lekkiej 1. Brygady Artylerii Pieszej armii Królestwa Polskiego. Gdy 25 lutego 1817 r. Komisja Województwa Sandomierskiego wezwała władze miejskie do podjęcia natychmiastowych działań, staraniem władz centralnych, lokalnych oraz mieszkańców miasta przystąpiono do budowy koszar. Miały one uwolnić mieszkańców Radomia od obowiązku kwaterunkowego. Powstały na północny wschód od miasta (dziś okolice skrzyżowania ul. Malczewskiego i ul. Wernera oraz Placu Jagiellońskiego aż po Potok Północny). W latach 1817-1822 urządzono po zachodniej stronie drogi, plac ćwiczeń, a po przeciwnej stronie postawiono stajnie dla koni, szopy na działa i amunicję. Wzniesiono kompleks 10 budynków dla wojska.

Obiekty zostały zaprojektowane w stylu klasycystycznym, solidnie wykonane i należycie utrzymywane. Od piaskowego koloru tynku budynków ta część koszar w późniejszym czasie nazwana została „żółtymi” – w przeciwieństwie do koszar „czerwonych” mieszczących się po przeciwnej stronie szosy warszawskiej (ich nazwa wzięła się od nieotynkowanych, ceglanych murów budynków). Warto przywołać relację Juliana Ursyna Niemcewicza, który goszcząc w Radomiu w 1820 r. pisał: *Najpiękniejszą atoli ozdobą Radomia są stajnie artylerii konnej i szopy na działa. Są one tak gładko zbudowane, tak pięknie pomalowane, tak czysto utrzymane, ogrodzone, iż w miniatursze można by je postawić za serwis do wetów.*

W 2 poł. XIX w. władze rosyjskie rozbudowały je niemal do cmentarza prawosławnego. Do czasów powstania listopadowego stacjonowało w nich wojsko polskie, potem aż do poł. 1915 r. wojsko rosyjskie, później austriackie i od jesieni 1918 r. – ponownie wojsko polskie (od 1922 r. 72 pułk piechoty). Wg danych wojskowych z 1924 r. tereny wojskowe w Radomiu obejmowały obszar 100 ha, w tym tereny zabudowane zajmowały 12,25 ha, place do ćwiczeń 8,25 ha, ugory z okopami 4,75 ha. W koszarach panowały ciężkie warunki: *Koszary były w bardzo złym stanie, były zapuszczone, zaniedbane, brudne i z przeciekającymi dachami. Ponadto było niezmiernie ciasno. Wiele trudu i czasu zajęło pułkowi doprowadzenie koszar do stanu używalności, a z biegiem lat zdołano je zupełnie przeinaczyć i nadać cechy elegancji.* W l. 1924-1928 koszary skanalizowano i uruchomiono pralnię mechaniczną. Ze względu na rosnące potrzeby kwaterunku wojsk, 2 czerwca 1927 r. Marszałek Piłsudski ustawą o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju, nakazał bezzwłoczne uruchomienie Funduszu Kwaterunku Wojskowego. FKW jako instytucja cywilna przeznaczona była do realizacji zadań dla potrzeb wojska: wznoszenia własnych budynków mieszkalnych, stanowiących własność Funduszu Kwaterunku Wojskowego oraz ich utrzymania i konserwacji.

SYTUACJA: na północny-wschód od Miasta Kazimierzowskiego, tuż za Rogatką Warszawską, w obrębie śródmieścia. Budynek wolnostojący, ustawiony kalenicowo do ul. Malczewskiego, w pierwszej linii zabudowy, nieco cofnięty względem budynku rogatki miejskiej. W pobliżu Plac Żołnierzy 72 Pułku Piechoty. Posesja nieogrodzona.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA:

Architekt: Stanisław Obmiński (1874-1932)

Pow. zabudowy:

Ściany: murowane z cegły, tynkowane

Fundament: brak informacji

Stropy: żelbetowe

Wieżba dachowa: niedostępna

Pokrycie dachowe: blacha trapezowa

Posadzki, podłogi: komunikacja (klatki schodowe i korytarze) – lastryko, na wyższych kondygnacjach drewniane układane poziomo i w jodełkę francuską.

Schody zewnętrzne: strona południowa - murowane, jednobiegowe ze spocznikiem (podestem), tynkowane; strona północna – współczesne, metalowe na belce środkowej ze spocznikiem (podestem); balustrady współczesne, stalowe: prosta (strona południowa) i gięta (strona północna).

Schody wewnętrzne: lastrykowe – jednobiegowe, wyrównawcze w obrębie parteru; powyżej – dwubiegowe powrotne, żelbetowe ze stopnicami drewnianymi. Balustrady oryginalne, metalowe, w formie prostych trałek zakończonych kółkami, słupki wsparte na dekoracyjnych cokołach, z drewnianą poręczą.

Okna: wtórne, współczesne, szyby zespolone, o ujednoliconej kolorystyce (biel) oraz różnych podziałach: 1) elewacja frontowa – parter: dwudzielne, 6-cio kwaterowe, piętra: dwudzielne, 2- i 6-cio kwaterowe, świetlik nad drzwiami wejściowymi – jednodzielnny, we wzór w romby z metalową kratą 2) elewacja tylna – jedno i dwudzielne, 1-, 2-, 4-, 6-cio kwaterowe, jedno okno oryginalne drewniane 3) elewacje szczytowe – dwudzielne, 2- i 6-cio kwaterowe.

Drzwi zewnętrzne: 1) **frontowe** – metalowe, półtoraskrzydłowe, współczesne, częściowo przeszklone z nadświetlem w formie odwróconego trapezu 2) **do lokalu (strona południowa)** – metalowe, jednoskrzydłowe, współczesne, pełne 3) **do lokalu (strona północna)** – metalowe, jednodzielnne z nadświetlem, przeszklone.

Drzwi wewnętrzne: 1) **do piwnicy** – drewniane, pierwotne, ramowo-płycinowe, z wydatnym ślimieniem 2) **do lokali** – częściowo pierwotne dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, skrzydła drzwiowe ujęte jednakowymi płycinami ułożonymi w trzech rzędach i prostą listwą przymykową, wokół profilowana ościeżnica. Pozostałe drzwi wtórne, współczesne o różnych podziałach i materiałach.

14. Kubatura Ok. 2874 m ³	15. Powierzchnia użytkowa Ok. 1097 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Dom oficerski	17. Użytkowanie obecne Mieszkalne, handlowo-usługowe.
18. Stan zachowania Ogólny stan zachowania budynku: dobry ▪ Ściany – dostateczny (stabilne, widoczne miejscowe zawilgocenia); ▪ tynki – dostateczny, miejscowo zły, wymagający remontu (miejscowe zawilgocenia, odspojenia i łuszczenie, pokryte farbą olejną); ▪ posadzki – dostateczny, miejscowo zły, wymagający remontu (wytarte stopnice, rozsychające się i niezabezpieczone drewno); ▪ stolarka okienna – wtórna; stolarka drzwiowa – wtórna; ▪ rynny, rury spustowe i obróbki blacharskie – dobry; ▪ pokrycie dachowe – dobry;		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie Postulaty konserwatorskie: ▪ wykonanie izolacji pionowej i poziomej, odpowiedniego drenażu oraz osuszenia zawilgocień; ▪ remont i naprawa tynków; ▪ zachowanie i utrzymanie jednolitej stylistyki stolarki drzwiowej i okiennej; ▪ konserwacja i renowacja posadzek.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)	21. Uwagi						
23. Bibliografia ▪ „Architektura i Budownictwo” 1929 nr 2-3, miesięcznik ilustrowany, red. Wóycicki Zygmunt, wyd. Woźnicki Stanisław, Warszawa: [s. n.] (Warszawa: Zakłady Graficzne B. Wierzbicki i S-ka) ▪ Dz. U. 1925 nr 97 poz. 681 - Ustawa z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju www.isap.sejm.gov.pl ▪ Banaszek T., „Budownictwo wojskowe między Wisłą a Pilicą w XIX-XXI w.”, Księży Młyn, Łódź 2023 r. ▪ Sekulski J., „Encyklopedia Radomia”, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Radom 2009 ▪ red. D. Kupisz, „Wojsko w Radomiu od średniowiecza po czasy współczesne”, Radomskie Towarzystwo Naukowe, Radom 2008 r. ▪ Luboński J. „Monografia historyczna miasta Radomia”, Radom 1907	22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)						
25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)	24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis) <table> <tr> <td>tekst</td><td>mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023</td></tr> <tr> <td>plany, rysunki</td><td>mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023</td></tr> <tr> <td>fotografie</td><td>mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023</td></tr> </table> 26. Załączniki Załącznik nr 1 (historia, opis, plan sytuacyjny, rzut, fotografia), Załącznik nr 2 (fotografie). Załącznik nr 3 (fotografie). Załącznik nr 4 (fotografie).	tekst	mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023	plany, rysunki	mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023	fotografie	mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023
tekst	mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023						
plany, rysunki	mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023						
fotografie	mgr Ewelina Maciejczyk, XII 2023						

1. Miejscowość	R A D O M	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika:
2. Gmina	m. Radom	DOM OFICERSKI	historia, opis, plan sytuacyjny, rzut,
3. Powiat	radomski	ul. Malczewskiego 20, 26-600 Radom	fotografia nr 2
4. Województwo	mazowieckie		

12. Historia (w tym przebudowy, remonty, konserwacje), autorzy, styl (ciąg dalszy)	13. Opis (ciąg dalszy)
--	------------------------

Tuż po utworzeniu FKW przystąpiono do budowy domów mieszkalnych w garnizonach kresowych, m.in. w Mołdecznie, Krasnem, Nowowilejce, Chelmie i Włodzimierzu Wołyńskim, Baranowiczach i Białej Podlaskiej. W tym samym czasie przystąpiono do budowy domów dla oficerów i podoficerów w Radomiu, Częstochowie i Gdyni. Wszystkie budowle rozpoczęte przez Fundusz w 1927 r., zostały oddane do zamieszkania w 1928 r. Ogółem ukończono 87 obiektów o 1036 mieszkaniach, złożonych z 3330 izb. Celem przyspieszenia budowy domów mieszkalnych i zaspokojenia głodu mieszkaniowego FKW zaciągnął pożyczkę krótkoterminową w wysokości 20.000.000 zł z Banku Gospodarstwa Krajowego. Fundusz ustalił normy budowy mieszkań dla żonatych podoficerów złożonych z 2-ch izb (pokoju i kuchni mieszkalnej, łazienki z klozetem) o powierzchni 50 m². W większości budowano mieszkania 3- i 4-izbowe, przewidziane dla starszych żonatych podoficerów i oficerów. Prawie wszystkie domy oficerskie złożone były z 4 izb, tj. 3 pokoi, kuchni, łazienki wraz z klozetem w jednej ubikacji, spiżarki i przedpokoju. Wszystkie domy zaopatrzone w instalację światła elektrycznego i dzwonek, wodociąg, kanalizację i gaz, o ile w danej miejscowości była gazownia. Domy Funduszu miały być murowane, wszystkie stropy ogniotrwałe (w większości Kleina i żelbetowe), schody przeważnie mozaikowe, podłogi z desek szpuntowanych, układane na ślepych podłogach lub przy pomocy lepiku na betonie, w łazienkach posadzka mozaikowa lub terakotowa, cała stolarszczyzna (okna i drzwi) znormalizowane, dachy kryte dachówka, eternitem, blachą cynkową lub bitumina, w kilku domach wykonano konstrukcję żelbetonową. Celem znormalizowania typu domu mieszkalnego Fundusz opracował kilka projektów, które były powtarzalne, tam gdzie pozwalały na to warunki. Koszt 1 m³ budowli wykończonych wynosił średnio 49 zł wraz z instalacjami i kierownictwem budowy, średni koszt wykonania izby mieszkalnej oficerskiej wynosił 7000 zł (6200-7700 zł) i 7240 zł podoficerskiej (6000-8000zł). Budowę domu oficerskiego w Radomiu, Skniłowie pod Lwowem, Białej Podlaskiej i Baranowiczach prowadzono na podstawie projektu arch. Tadeusza Obmińskiego – czołowego architekta lwowskiego, a roboty budowlane powierzono firmie Biuro Techniczno-Budowlane „Pion” z Radomia. Projekt zakładał mieszkania dla 12 oficerów wraz z rodzinami 4-izbowe. W okresie okupacji niemieckiej, koszarę stanowiły przejściowy obóz jeniecki dla żołnierzy polskich. Po zakończeniu wojny ponownie wróciło do nich wojsko polskie i opuściło je dopiero pod koniec lat 50 XX w. W drugiej połowie XX w. nastąpiła demilitaryzacja obszaru koszar, wówczas zasiedliła je ludność cywilna. W latach 2000-ych r. ostatnie budynki pokoszarowe wyburzono, a tereny przeszły w ręce prywatnych inwestorów. Obecnie budynek domu oficerskiego należy do Gminy Miasta Radom, zaadaptowany na mieszkania cywilne, mieszczą się tu również siedziby firm usługowo-handlowych.

RZUT na planie prostokąta w osi północ – południe, układ 2,5 – traktowy z komunikacją elewacji frontowej (w układzie poprzecznym).
BRYŁA zwarta, kubiczna, częściowo podpiwniczona, z trzema kondygnacjami nadziemnymi. Nakryty dachem czterospadowym.
DACH czterospadowy o wysokim kącie nachylenia, zlicowany z elewacją, z attykami oraz lukarnami położonymi w sposób regularny. **ELEWACJE** tynkowane, obwiedzione cokołem. Całość zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Poniżej gzymsu wieńczącego opaska sięgająca górnej linii okien II piętra, przerywana na wysokości portali wejściowych.
Elewacja frontowa 10-osiowa wyznaczona przez rytmicznie rozmieszczone otwory architektoniczne w układzie wertykalnym. Z każdej strony, trzeciej osi portale wejściowe flankowane dwiema parami boniowanych lizen, wspierających wydatne frontony półokrągłe przerywane. Osie środkowe portalu zaakcentowane pasem okien o różnych podziałach i rozmiarach. Otwory okienne ujęte prostą opaską, okna I piętra 2-, 3-, 4-, 7-, 8- i 9 osi okolone wydatniejszym obramieniem z szerszą listwą. Na osiach portali powyżej wertykalny pas płycinowy przechodzący przez 2 i 3 kondygnację zakończony attykami. Attyki dachu w osiach portali drzwiowych w postaci szczytów schodkowych ozdobione płycinami zamkniętymi półkoliście.
Elewacja tylna 16-osiowa. Układ osi wyznaczonych przez otwory okienne regularny, ale o różnych odległościach. Okna 3-, 4-, 5-, 6-, 11-, 12-, 13-, 14 o innych podziałach i rozmiarach względem pozostałych otworów – mniejsze i sytuowane blisko siebie. Otwory okienne zamknięte prostym obramieniem okiennym.
WNĘTRZE o charakterystycznym wystroju modernistycznym. Drzwi wejściowe do lokali płycinowe, obramione profilowaną opaską. Balustrady profilowane.
INSTALACJE: elektryczna, wodno-kanalizacyjna, c.o., telefoniczna, internet.

13.12.23
Kowalewski

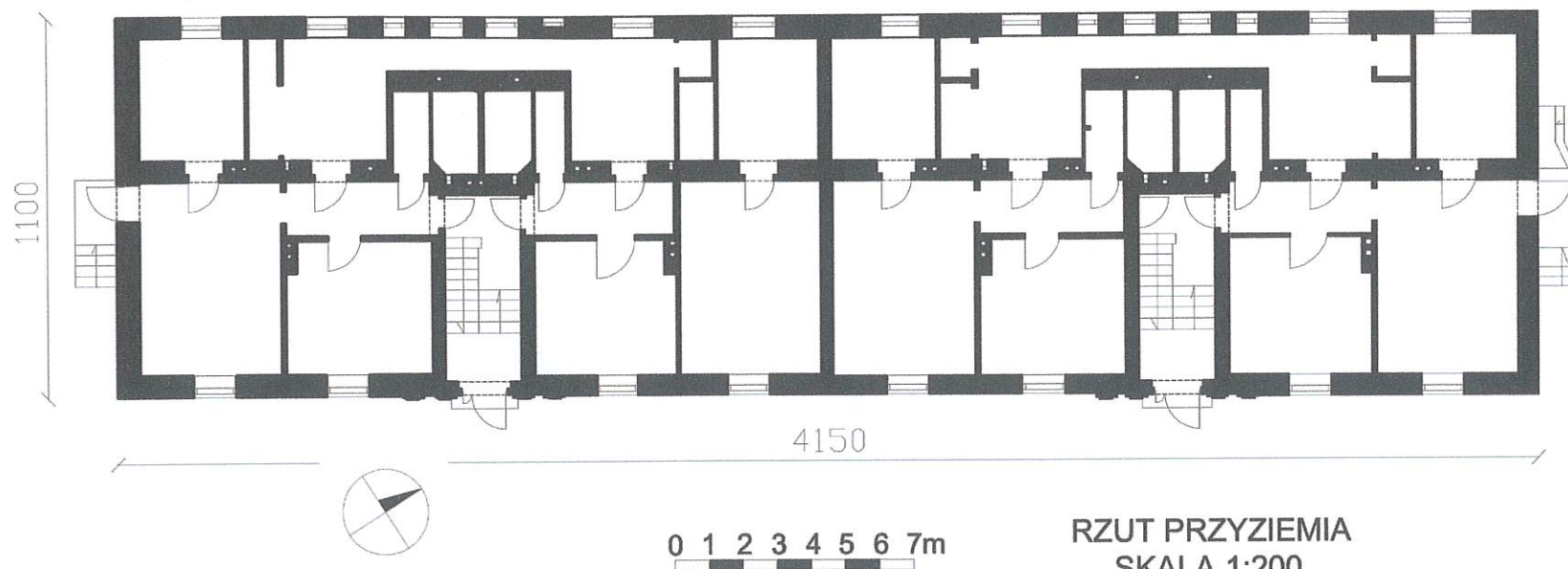

Fot. 2. Elewacja południowa.

Plan sytuacyjny 1:150

<https://polska.e-mapa.net/>

RZUT PRZYZIEMIA
SKALA 1:200

1. Miejscowość	R A D O M	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres DOM OFICERSKI ul. Malczewskiego 20, 26-600 Radom	6. Zawartość załącznika: Fotografie.
2. Gmina	m. Radom		
3. Powiat	radomski		
4. Województwo	mazowieckie		

Fot. 3. Ryzalit północny elewacji frontowej.

Fot. 4. Portal wejściowy

Fot. 5. Tablica pamiątkowa na elewacji frontowej.

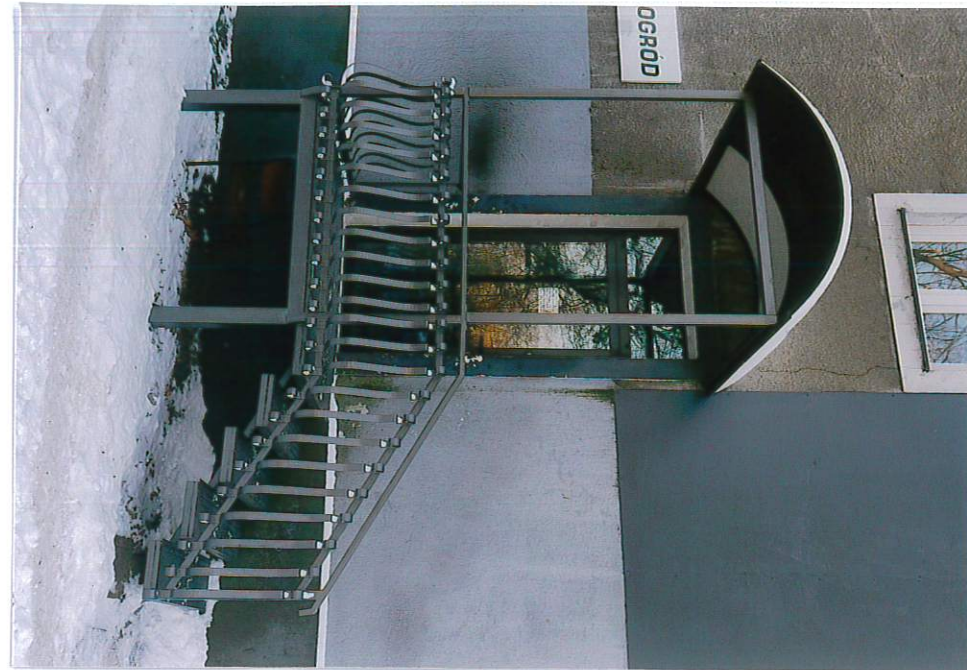
Opracowanie
załącznika:
(data i podpis)

mgr Ewelina Maciejczyk,
XII 2023

Maciejczyk

Fot. 6. Elewacja północna.

Fot. 7. Drzwi zewnętrzne na elewacji północnej.

Fot. 8. Elewacja wschodnia.

Fot. 9. Klatka schodowa

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 3

1. Miejscowość	R A D O M
2. Gmina	m. Radom
3. Powiat	radomski
4. Województwo	mazowieckie

5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres
DOM OFICERSKI
ul. Malczewskiego 20, 26-600 Radom

6. Zawartość załącznika:
Fotografie.

Fot. 10. Drzwi wewnętrzne na klatce schodowej.

Fot. 11. Drzwiczki wentylacyjne na klatce schodowej.

Fot. 12. Drzwi stalowe na poddasze.

13.12.23
Maia